

Kingdom of the Netherlands

PREPORUKE ZA IZMENE PROCESA PROJEKTOG SUFINANSIRANJA MEDIJSKIH SADRŽAJA U SRBIJI

Medijske asocijacije i novinarska udruženja (Asocijacija nezavisnih elektronskih medija, Nezavisno udruženje novinara Srbije, Udruženje novinara Srbije, Lokal Pres i Asocijacija medija) usaglasile su predlog u vezi s neophodnim izmenama u procesu projektnog sufinansiranja medijskih sadržaja koji je zvanično poslat na adrese Ministarstva informisanja i telekomunikacija.

Predlozi za izmenu pravnih akata i konkretnih promena u procesu projektnog sufinansiranja baziraju se na usaglašenim zaključcima s internih konsultacija s predstavnicima pomenutih medijskih i novinarskih udruženja i samoregulatornog tela Saveta za štampu.

Nadamo se da će ovi predlozi pomoći da se preduzmu konkretni koraci koji će u različitim aspektima otkloniti manjkavosti i umanjiti zloupotrebe na svim nivoima vlasti i koji bi trebalo da poboljšaju proces projektnog sufinansiranja u narednom periodu.

KOMISIJE – sastav, izbor i sprečavanje koncentracije uticaja

Sistem za ocenjivanje projekata počiva na komisijama čiji način izbora pogoduje koncentraciji uticaja malog broja stručnjaka koji se smenjuju iz ciklusa u ciklus. Novinarska i medijska udruženja, preporučuju reformu Pravilnika kojom bi se uveli mehanizmi rotacije, ukinuli kriterijumi koji nagrađuju prethodno prisustvo u komisijama umesto stručnosti, i uspostavila srazmernija bodovna skala koja vrednuje dugogodišnje novinarsko iskustvo i reprezentativnost udruženja koja nominuju kandidate.

Preporučujemo da se:

- Ograniči učešće jednog medijskog stručnjaka u komisijama na najviše pet konkursa u toku jedne kalendarske godine, bez obzira na organ koji konkurs raspisuje.
- Uvede obavezna rotacija članova ocenjivačkih komisija tako da isto lice ne može biti imenovano za člana komisije na istom konkursu u dve uzastopne godine.

Kingdom of the Netherlands

- Ukinе bodovanje stručnih radova i učešća na stručnim skupovima kao kriterijuma za izbor članova ocenjivačkih komisija, a da se kao jedini priznat oblik naučnog doprinosa zadrže radovi objavljeni u časopisima i učešće na konferencijama koji se nalaze na važećoj listi Ministarstva nauke — čime se eliminiše prostor za manipulaciju bodovnom listom.
- Ukinе bodovanje prethodnog pisanja projektnih predloga i učešća u projektima kao kriterijuma za izbor članova ocenjivačkih komisija, jer ovaj kriterijum stvara zatvoreni krug između pisaca projekata i ocenjivača.
- Ukinе ili značajno smanji broj bodova koji se dodeljuje za prethodno učešće u radu komisija, s obzirom na to da ovaj kriterijum sistemski pogoduje licima koja su već učestvovala i strukturno isključuje stručnjake koji za to do sada nisu imali prilike.
- Uspostavi značajnija razlika u broju bodova između master i doktorske diplome, kako bi stepen obrazovanja bio srazmerno vrednovan u postupku izbora članova ocenjivačkih komisija.
- Proširi skala bodovanja radnog iskustva uvođenjem zasebnih kategorija za duži novinarski i medijski staž — kako bi se adekvatno vrednovalo dugogodišnje praktično znanje kandidata za članove komisija.
- Utvrdi kriterijum reprezentativnosti za udruženja koja nominuju članove ocenjivačkih komisija — uključujući minimalni broj aktivnih članova i dokaz aktivnog rada udruženja u prethodnoj godini — kako bi se obezbedilo da nominacije dolaze od organizacija koje stvarno zastupaju medijsku zajednicu.
- Uvede jedinstvena tarifa honorara za članove ocenjivačkih komisija, primenljiva na sve organe koji raspisuju konkurs — bez obzira na nivo vlasti — kako bi se otklonila neujednačenost koja pogoduje komisijama sa višim naknadama.

TRANSPARENTNOST procesa odlučivanja

Konkursna odluka koja se ne obrazlaže nije odluka koja se može osporiti — ona je gotova činjenica bez traga o tome kako je nastala. Novinarska i medijska udruženja preporučuju da se taj nedostatak otkloni uvođenjem obaveznog završnog sastanka komisije i obavezom da razloži za svaku pojedinačnu odluku budu zabeleženi i javno dostupni.

Preporučujemo da se:

Kingdom of the Netherlands

- Uvede obaveza zajedničkog završnog sastanka svih članova komisije pre utvrđivanja rang liste — na kojem svaki član predstavlja svoje ocene ostalima i koji se evidentira u zapisniku — kao minimum koji obezbeđuje međusobnu proveru individualnih ocena i zajedničku odgovornost za konačnu odluku.
- Utvrdi obaveza komisije da u zapisniku obrazloži svoju ocenu svakog projekta — sa navođenjem ključnih razloga zbog kojih je svaki pojedinačni projekat predložen za finansiranje ili odbijen — i da obrazloženja budu dostupna podnosiocima na zahtev i objavljena zajedno sa rang listom

KRITERIJUMI za bodovanje projekata

Pristup javnom finansiranju ne sme biti tehnička formalnost odvojena od novinarskih standarda. Novinarska i medijska udruženja preporučuju da se kriterijumi za ocenjivanje projekata reformišu u tri pravca: uvođenjem diskvalifikacije za medije koji sistematski krše novinarski kodeks, standardizacijom merljivih pokazatelja dosega publike primenljivih na sve vrste medija, i davanjem prednosti lokalnim medijima koji kontinuirano i sopstvenom produkcijom izveštavaju zajednicu o temama od javnog značaja.

Preporučujemo da se:

- Utvrdi da mediji koje je regulatorno ili samoregulatorno telo sankcionisalo zbog kršenja profesionalnih i etičkih standarda pet ili više puta u toku jedne kalendarske godine ne mogu učestvovati na konkursu — jer sredstva poreskih obveznika ne smeju biti dostupna onima koji sistematski krše novinarski kodeks.
- Uvedu standardizovani i proverljivi kriterijumi za procenu dosega publike, primenljivi na sve vrste medija — štampane, online, radio i televizijske — kako bi se subjektivna procena zamenila merljivim pokazateljima koji se mogu jednako primeniti bez obzira na tip medija ili tržište na kojem deluje.
- Uvede prednost pri ocenjivanju za lokalne medije koji imaju sopstvenu produkciju i kontinuirano izveštavaju lokalnu zajednicu o temama od javnog značaja — kao kriterijum koji nagrađuje realan novinarski rad, a ne formalnu registraciju na određenoj teritoriji ili preuzimanje tuđeg sadržaja.

Kingdom of the Netherlands

JIS — otvoreni podaci i pristup informacijama

Bez podataka koji su dostupni, uporedivi i pretraživi, transparentnost procesa ostaje deklarativna. Novinarska i medijska udruženja preporučuju da se podaci o javnom sufinansiranju medija — ko aplicira, ko dobija, koliko i od koga — objave u mašinski čitljivom formatu i organizuju u jedinstvenu bazu koja obuhvata sve nivoe vlasti, sve korisnike i sve izvore javnog finansiranja, uključujući i evidenciju o članovima komisija i njihovom angažovanju kroz konkursne cikluse.

Preporučujemo da se:

- Uspostavi mehanizam sistematskog prikupljanja povratnih informacija korisnika o problemima sa JIS platformom i da se na osnovu tih informacija javno objavi plan unapređenja sistema sa konkretnim rokovima za realizaciju.
- Svi podaci o javnom sufinansiranju medija — uključujući raspisane konkurse, prijavljene i odobrene projekte, dodeljene iznose i izveštaje o realizaciji — budu objavljeni u mašinski čitljivom formatu koji omogućava preuzimanje, pretraživanje i analizu podataka.
- Formira javnosti dostupna baza svih finansiranih projekata, organizovana po izdavaču, mediju i nivou vlasti, sa prikazom dodeljenih iznosa po projektu i godini — kako bi svako mogao da utvrdi ko prima javni novac, od koga i u kom iznosu.
- Formira baza svih članova ocenjivačkih komisija, sa podacima o imenu, udruženju koje ih je predložilo i svim komisijama u kojima su učestvovali — kako bi javnost mogla da prati učestalost i raspored angažovanja istih lica kroz konkursne cikluse.
- Uspostavi jedinstvena, baza podataka, otvorena za javnu pretragu, koja obuhvata sva javna sredstva primljena po vlasniku i mediju iz svih izvora finansiranja — republičkih, pokrajinskih i lokalnih — kako bi se stekao potpun uvid u ukupan tok javnog novca ka medijskom sektoru.

EVALUACIJA i monitoring sprovedenih konkursa

Sistem sufinansiranja medija u Srbiji nikada nije bio predmet nezavisne eksterne evaluacije, što znači da ni javnost, ni donosioci odluka ne znaju da li sistem nagrađuje medije koji rade u interesu zajednice — niti da li zajednica ima ikakve koristi od javnog novca koji se u njega ulaže. Medijska i novinarska udruženja zahtevaju da se ta zakonska obaveza konačno ispuni, uz javno objavljene kriterijume, transparentan izbor izvođača i obavezan odgovor nadležnih organa na nalaze.

Kingdom of the Netherlands

Preporučuje se da:

- Uoči sprovođenja eksterne evaluacije, pravovremeno javno objave kriterijumi evaluacije, kriterijumi za postupak izbora izvođača koji isključuju sukob interesa, rokovi za objavu nalaza i obaveza nadležnih organa da na te nalaze odgovore konkretnim merama — zato što postojeći godišnji izveštaji, fokusirani na tehničke detalje realizacije, ne daju odgovor na suštinsko pitanje da li sistem ostvaruje svoje ciljeve.

VLASNIČKA STRUKTURA i sprečavanje sukoba interesa

Bez jasnog uvida u vlasničku strukturu podnosilaca projekta i objedinjenih podataka o svim javnim sredstvima koja mediji primaju, nije moguće utvrditi da li ista vlasnička grupa prima javni novac kroz više medija ili projekata istovremeno — niti u kom ukupnom iznosu.

Novinarska i medijska udruženja preporučuju da Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, u saradnji sa Poreskom upravom i Agencijom za privredne registre, razmotri kako postojeći zakonski instrumenti za utvrđivanje povezanih lica mogu biti primenjeni u okviru konkursnih procedura za sufinansiranje medijskih projekata — kako bi se sprečilo da ista vlasnička ili upravljačka struktura prima javna sredstva kroz više formalno nezavisnih subjekata.

Predlagači:

ANEM (Asocijacija nezavisnih elektronskih medija)

UNS (Udruženje novinara Srbije)

PU Lokal Pres

NUNS (Nezavisno udruženje novinara Srbije)

Asocijacija medija

Projekat Asocijacije nezavisnih elektronskih medija „Participativno praćenje realizacije procesa sufinansiranja projekata“ koji je podržan od strane holandskog Ministarstva spoljnih poslova kroz program MATRA. Za sadržinu analize isključivo je odgovoran ANEM i ta sadržina nužno ne izražava zvanične stavove Kraljevine Holandije.